

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**Manisa'nın Soma İlçesinde Meydana Maden Kazalarının Araştırılarak
Alınması Gereken İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirlerinin Belirlenmesi**

Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu

Sunum Özeti

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

02 Temmuz 2014, ANKARA

SUNUM PLANI

I. İLK TESPİTLER ve KAZANIN OLUŞU

II. FACİANIN NEDENLERİ

1. TAŞERONLAŞMA
2. ÜRETİM ZORLAMASI
3. HAVALANDIRMA SİSTEMİ
4. UYGUN OLMAYAN KKD KULLANIMI
5. ACİL DURUM PLANI
6. MEVZUAT
7. DENETİM

III. SORUMLULUKLAR

1. İŞVEREN
  - 1.1. TKİ (Asıl İşveren)
  - 1.2. SOMA A.Ş. (Alt İşveren)
2. ETKB / MİGEM
3. ÇSGB/İSGGM ve İTK
4. SENDİKALAR
5. EĞİTİM SİSTEMİ
  - 5.1. ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ
  - 5.2. MESLEKİ EĞİTİM
  - 5.3. İ.S ve İ.G. EĞİTİMİ
6. STK'lar

IV. ÖNERİLER

I.LK TESPİTLER ve FACIANIN OLUŞUMU

Soma faciiasının meydana geldiği ruhsatı hukuku TKİ uhdesinde olup alt işveren Soma A.Ş. tarafından işletilmekte olan Manisa ili Soma ilçesi Eynez mevkiinde bulunan yeraltı kömür ocağında 13 Mayıs 2014 tarihinde meydana gelen ve 5'i maden mühendisi meslektaşımız olmak üzere toplam 301 maden emekçisinin yaşamını kaybettiği facia ile ilgili olarak Odamız heyeti tarafından yapılmış olan ilk tespitler aşağıdaki şekildedir.

- Kazanın meydana geldiği yer altı kömür ocağında 3 vardiya halinde çalışma yapılmaktadır.
- Vardiyalarda yaklaşık 900-950 işçi ve toplamda da yaklaşık 2.900-3.000 işçi çalışmaktadır.
- Kazanın olduğu 13.05.2014 08:00 – 16:00 vardiyasında 787 işçi yeraltında tertip edilmiştir.
- Kömür kalınlığı; 15 ile 30 m arasında olup, kömür damarının eğimi 10 ile 15 derece arasında değişmektedir
- Ocakta tam mekanize, yarı mekanize ve klasik uzun ayak olmak üzere göçertmeli ve dönümlü üretim yapılmaktadır.
- Faciayı tetikleyen yangın, ocak havalandırma galerisi giriş noktasından yaklaşık olarak 1.350 m uzaklıkta meydana gelmiştir.
- Kömür damarı kendiliğinden yanmaya müsait olup havzanın en önemli ve sürekli sorunudur.
- Son yıllarda derin kotlarda çalışılması başlanması nedeni ile havzada metan sorunu da çıkmıştır.

Heyetimiz tarafından yangını tetikleyen neden olarak kamuoyuna duyurulan trafo patlamasının doğru olmadığı tespit edilmiştir. Ölümünün tamamına yakını yangın nedeniyle oluşan karbonmonoksit zehirlenmesi sonucu oluşmuş olup bir kısmı ise yanma sonucu

gerçekleşmiştir. Facianın meydana geliş şekli ve olayın ilk anına ilişkin tespitler ile ilgili olarak 2 farklı senaryo oluşmuştur. Ancak olayın meydana geliş şekli ile ilgili olarak ocağa girip gerekli incelemeleri yapmadan herhangi bir kanaatte bulunmanın kesin olarak mümkün olmadığını da belirtmek isteriz. Olayın Odamız tarafından oluşturulan soruşturma heyeti tarafından incelemesine ilişkin olarak yazışmalar devam etmektedir.

Kömürün oksijen ile teması sonucu oksidasyona uğraması nedeniyle oluşan kızışmanın açık aleve dönüşmesi sonucu CO zehirlenmesi ve yanma

Bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen ön raporda da belirtildiği üzere Kömür yangınının; bilahare ahşap tahkimatı ve konveyör bantını tutuşturarak açık aleve dönüştüğü tespit edilmiştir.

II. FACIANIN NEDENLERİ

1. TAŞERONLAŞMA

Dünya’da ve çalışma yaşamında alt işveren (taşeron) kavramı asıl işverene ait bir işyerinde asıl işverene hizmet veya mal üretimi yapan gerçek ve tüzel kişi şeklinde tanımlanmaktadır. Alt işverenlik kavramı kapsamına göre 3’e ayrılmaktadır

1.1. Uzmanlık Taşeronluğu

Asıl işveren tarafından yürütülmekte olan mal veya hizmet üretiminin belirli bir kısmının uzmanlık ve teknolojik nedenlerle alt işverene verilen kısmı olup tüm dünyada olduğu gibi 4857 sayılı İş Yasasının 2. maddesine göre de ülkemizde uygulanmasında herhangi bir hukuki sorun bulunmamaktadır.

1.2. Kapasite Taşeronluğu

Asıl işveren tarafından yürütülmekte olan mal veya hizmet üretiminin belirli bir dönemde arz/talep dengesindeki değişim nedeniyle artması nedeniyle üretimin alt işveren vasıtasıyla kapasite artırımına gidilmesi nedeniyle kurulan asıl işveren-alt işveren ilişkisidir. Dünyada uygulanmakta olup ülkemiz mevzuatında tanımlanmamıştır.

1.3. Ekonomik Taşeronluk

Asıl işveren tarafından yürütülmekte olan mal veya hizmet üretiminin belirli bir bölümünün ekonomik ve sendikal örgütlenmelerine karşı alt işverene verilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Dünya da ve ülkemizde uygulanması yasaktır.

Ülkemizde kamu yada özel sektörde uygulanan taşeronlukların büyük bir kısmı ekonomik taşeronluk şeklinde uygulanmakta olup yasaya aykırı şekilde düzenlenmektedir.

TKİ tarafından uygulanmakta olan hizmet alımlarının büyük bir kısmı yasaya aykırı şekilde yapılmış olan taşeronluk uygulamaları olup bu konuda pek çok mahkeme kararı ve müfettiş raporu bulunmaktadır.

YER	TARİH	MADENİN CİNSİ	OLAYIN ŞEKLİ	ÖLÜ SAYISI
Armutçuk	7.3.1983	Kömür	Grizu patlaması	103
Kozlu	10.4.1983	Kömür	Grizu patlaması	10
Yeni Çeltek	14.7.1983	Kömür	Grizu patlaması	5
Kozlu	31.1.1987	Kömür	Göçük	8
Amasra	31.1.1990	Kömür	Grizu patlaması	5
Yeni Çeltek	7.2.1990	Kömür	Grizu patlaması	68
Kozlu	3.3.1992	Kömür	Grizu patlaması	263
Sorgun	26.3.1995	Kömür	Grizu patlaması	37
Aşkale	8.8.2003	Kömür	Grizu patlaması	8
Ermenek	22.11.2003	Kömür	Grizu patlaması	10
Çorum/Bayat	9.8.2004	Kömür	Grizu İştiali	3
Küre	8.9.2004	Bakır	Yangın	19
Gediz	21.4.2005	Kömür	Grizu patlaması	18
Dursunbey	2.6.2006	Kömür	Grizu patlaması	17
M.Kemalpaşa	10.12.2009	Kömür	Grizu patlaması	19
Dursunbey	23.2.2010	Kömür	Grizu patlaması	13
Karadon	17.5.2010	Kömür	Grizu patlaması	30
Elbistan	10.2.2011	Kömür	Şev kayması	11
Kozlu	8.1.2013	Kömür	Metan degajı	8
Soma	13.5.2014	Kömür	Ocak yangını	301
TOPLAM				956

Son 30 yılda ülkemizde meydana gelen büyük maden kazaları incelendiğinde 20 kaza meydana geldiği ve bu kazalarda 956 kişinin yaşamını kaybettiği görülecektir. Bu kazalardan 1992 yılından sonra kamuda facia niteliğinde kaza olmadığı görülmektedir. (1992 Kozlu kazası kamuda milat olmuştur.)

İki kaza hariç tüm kazaların taşeron veya rödevans uygulamasının olduğu ocaklarda meydana gelmiştir. Son 30 yılın istatistikleri eğer köklü değişiklikler yapılmaz ve gerekli önlemler alınmaz ise önümüzdeki birkaç yıl içerisinde benzeri bir facianın yaşanması kuvvetle muhtemeldir.

2. ÜRETİM ZORLAMASI

TKİ ile yapılan sözleşmeye göre 1.500.000 t/yıl yapılması gerekli üretim yerine 3.500.000 ton/yıl üretim yapılmıştır.

Ruhsat sahibi TKİ ile yapılan sözleşmeye göre 09.03.2017 tarihinde tamamlanması gereken üretim miktarı 15 milyon ton iken bu rakam 2014 yılı Mayıs ayı başında yakalanmıştır.

Bu üretim miktarının elde edilmesi için düşük ilk yatırım maliyeti ile dar alanda mekanize üretim yerine emek yoğun klasik üretim yöntemi belli kısımlarda uygulanmıştır. 200'ün üzerinde ölüm bu kısımda meydana gelmiştir.

Mesleki deneyimlerimiz göstermektedir ki üretim tüm sektörlerde olduğu gibi öadencilik sektörüne de kazalara neden olmaktadır. Tersanelerde 2006-2008 yılları arasında yaşanan kazalar tüm kamuoyu tarafından bilinmekte buna en güzel örnektir.

3. HAVALANDIRMA SİSTEMİ

Komisyonumuzca, şu ana kadar elde edilen bilgi ve bulgulara dayanarak ve elde mevcut ocak havalandırma planı incelendiğinde;

- a) Mekanik havalandırma yöntemi ile havalandırılan ocakta; 340 kotlarından 2 adet desandre ile doğu-batı yönünde giren havanın aynı kotlarda bir nefeslik desandresi ağzından emildiği,
- b) İki giriş yolunun, 1.000 metre kadar içeride tek ana yola düştüğü, 400 metre kadar uzunlukta olan bu yolun kuzey ve güney olmak üzere iki kola ayrılarak panolara ulaştığı,
- c) Kollardan birinin H ve A panolarını, diğerinin S panosunu havalandırarak, nefeslik desandresine bağlandığı,
- d) Ocağa iki ayrı yerden temiz hava girişi sağlandığı ve paralel olarak dağılan bu hava yollarının birleşerek tek bir noktadan dışarı atıldığı,
- e) Ana havalandırma sistemine ek olarak ocak içerisinde çok sayıda (yaklaşık 25 adet) vantilatör kullanıldığı,
- f) S Panosunun seri havalandırıldığı,
- g) Ocağa sağlanan havanın ocak içerisinde kapılar ve tali vantilatörler yardımıyla dağıtıldığı, tespitleri yapılmıştır.

Bir havalandırma hesabı yapabilmek için yeterli veri bulunmamakla birlikte, ocakta iki ana paralel koldan oluşan bir havalandırma tasarımının bulunduğu ve bu şekliyle paralel kollarda dengelemenin zor sağlanabileceği, havalandırma sistemindeki ana havalandırmanın yetersizliğinin yardımcı vantilatörlerle giderilmeye çalışıldığı, bu nedenle çok sayıda tali vantilatörün kullanıldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla, ocakta, panoların birbirinden bağımsız havalandırılması ilkesinden ödün verildiği anlaşılmaktadır.

Çok sayıda tali vantilatör kullanımı ve pano içinde seri havalandırma uygulaması, yangına yatkın ve metan içeren damarlarda yapılan kömür işletmeciliği için olumsuz sonuçlar yaratabilecek unsurlardır. Mevcut bilgiler ışığında; ana havalandırmanın yetersizliğinin

yardımcı vantilatörlerle giderilmeye çalışıldığı, yüksek CO değerlerine rağmen ocakta herhangi bir tedbir alınmadan ve CO gazının çıkış nedenleri araştırılmadan çalışılmaya devam edilmesinin, facianın oluşmasındaki en önemli nedenlerden olduğu düşünülmektedir.

Ocağın havalandırma sisteminin etraflıca incelenmesi ve varsa eksikliklerin ortaya çıkarılması için; ocak açıklıklarındaki çalışan sayısı, makine sayısı, gaz ve toz durumu, sıcaklık, nem, geçmiş tarihlere ait tüm gazların gaz izleme sonuçları, hava yollarının direnci, ana havalandırma fanlarının özellikleri, ocak içinde kullanılan vantilatörlerin sayısı, konuşlandırıldığı yerler ve teknik özellikleri, doğal havalandırma potansiyeli, kapıların yerleri ve özellikleri gibi bilgilere ihtiyaç vardır. Ayrıca, havalandırmada kullanılan hava yollarının malzeme özellikleri ve bunların yanmaya etkileri de araştırılmalıdır.

4. UYGUN OLMAYAN KKD (CO MASKESİ) KULLANIMI

Ocakta meydana gelen ölümlerin büyük çoğunluğunun CO zehirlenmesi sonucu meydana geldiği otopsi raporlarından anlaşılmaktadır.

Geçmiş maden kazalarından elde edilen deneyimler; özellikle grizulu ve yangına elverişli kömür damarlarında bu tip maskeler yerine “Oksijenli Tip Ferdi Kurtarıcılar” (OFK) kullanılmasının daha doğru olacağı gerçeğini göstermiştir. OFK’lar, dış ortamdan etkilenmeyen ve kapalı devre çalışan solunum cihazlarıdır. Kullanıcının aktivitesine göre kullanım süreleri değişmekte olup, oturarak bekleme durumunda 100 dakika ve 30 lt/dak debide 30 dakika koruma sağlamaktadırlar.

Çalışanların; gerektiğinde güvenli bir şekilde dışarı çıkabilmeleri için, kişisel solunum koruma cihazlarının her zaman kolay ulaşabilecekleri yerlerde bulunması, cihazların her zaman çalışır durumda bulunmaları amacıyla düzenli kontrollerinin yapılıp işyerinde muhafaza edilmesi ve çalışanların bu cihazların kullanımı ile ilgili olarak sürekli eğitilmesi işverenin yasal yükümlülüğüdür.

5. ACİL DURUM PLANI

Maden kazalarına etkin müdahale amacıyla uygulanacak olan prosedür; “Maden ve Taşocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük”ün 331. maddesi çerçevesinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı’nın 08.01.2004 tarihli oluruyla düzenlenmiştir. Buna göre, özetle;

a) Kazanın olduğu il valilikleri, ETKB’nin ilgili kuruluşlarından TTK ya da TKİ tahlisiye ekiplerinin bulunduğu Zonguldak, Soma ya da Tunçbilek’e yakınlıklarına göre, bu ekiplerin bağlı olduğu Genel Müdürlüklerden biri ile bağlantı kurarak kazaya müdahale taleplerini faks ile ilgili Genel Müdüre bildirecekler,

b) Kazaya müdahale edecek olan tahlisiye ekibinin bağlı olduğu kurumun Genel Müdürünün atadığı kişi, tüzüğün 331. maddesinde belirtilen “Bakanlık Temsilcisi” görevini kaza yerinde yürütecek ve,

c) Olay yerine TTK Genel Müdürlüğü’nce de personel görevlendirilmesi durumunda, Bakanlık Temsilcisi yetki, görev ve sorumluluğunu bu personele devredecek.

Asıl olması gereken; her bir maden ocağında bir kurtarma istasyonunun bulunmasıdır. Ancak, bu koşulun sağlandığı durumlarda dahi, olayın şiddetine göre, uzman kuruluş olarak TTK ve TKİ ekipleri müdahil olmaktadır.

Soma olayında, yukarıda tanımlanan prosedüre uyulmaması, kurtarma işlemleriyle ilgili olarak ciddi karışıklıklara neden olmuş ve kazadan ancak 12 saat sonra normal uygulamaya geçilebilmiştir.

Daha önceki kazalarda ve son olarak Soma faciasında da görüldüğü üzere; yeraltı maden kazaları (patlama, yangın, göçük) bir yerüstü vakası olarak algılanmakta ve kaza olduğunda, bu konuda yeterliliği bulunmayan sivil arama-kurtarma ya da itfaiye ekipleri olay yerine sevk edilmektedir. Söz konusu ekipler, madencilik kazaları konusunda uzman tahlisiye ekiplerinin olay yerine gelmesine kadar olan sürede, kaza ortamının psikolojik dayatması nedeniyle olaya müdahale etmeye çalışmaktadırlar. Bu durum; Soma olayı sırasında da, uzman olmayan bu tür ekip üyelerinin kendi hayatlarını riske etmelerine, karmaşaya ve kaynak kayıplarına neden olmuştur.

6. MEVZUAT

Ülkemizde madencilik alanında işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenlemeler Maden Mevzuatı ile İş Güvenliği Mevzuatı tarafından düzenlenmektedir. Ancak her iki mevzuat arasında kesişen ve ayrışan kısımlar mevcut olup bu durum madencilik sektörünün denetiminde önemli sorunlara ve açmazlara neden olmaktadır.

Maden ve İş Güvenliği Mevzuatlarının işçi ölümlerinin, meslek hastalıklarının önlenmesinde tek başına yeterli olmadığı bu facia ile bir kez açığa çıkmış ve bu facia fiili olarak ilgili mevzuatın yetersizliğinin kanıtı olmuştur.

Sektörün, bilimin ve tekniğin önceliklerini dikkate almayan işçi sağlığı ve iş güvenliğini piyasalaştıran mevzuatın sil baştan yenilenecek çökmüş olarak tabir ettiğimiz sistemin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

7. DENETİM

Madencilik sektöründe iş sağlığı ve iş güvenliği denetim ilgili mevzuatlar değerlendirildiğinde ve bir sistematiğe bağlanmak istediğinde iç ve dış denetim olarak iki ana

başlığa ayrılmaktadır. Ülkemiz madencilik sektöründe iç denetim maden mevzuatı ile iş güvenliği mevzuatına dayandığında kendi içinde de ikiye ayrılmaktadır.

7.1. İÇ DENETİM

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 31. Maddesine göre yapılan atanmış olan Maden Mühendisi kariyerine sahip Teknik Nezaretçi tarafından yapılmakta olan denetimdir. İç denetiminin ikincisi ise 6331 sayılı kanuna göre atanmış olan İş Güvenliği Uzmanı tarafından yapılan denetimdir.

Her iki elemanın çalışma şekli görev sorumluluk ve yetki bakımından bir denetim elemanı şeklinde çalışıyor olmasıdır. Bir denetim elemanının ücretini işverenden alması iç denetimin başarılı olma şansının olmadığı en önemli göstergesidir.

Faciannın meydana geldiği işyerinde TKİ ile Soma A.Ş. arasında asıl işveren alt işveren ilişkisi olması nedeniyle TKİ Kontrol Şube Müdürlüğü tarafından sözleşmeye, projeye uygunluk ve iş güvenliği mevzuatının gerektirdiği sorumluluklar nedeniyle yapılan denetimdir.

7.2. DIŞ DENETİM

Madencilik sektöründe işçi sağlığı ve iş güvenliği denetimi ETKB/MİGEM ve ÇSGB/İTK tarafından yapılmaktadır. MİGEM'in denetim görevi görev ve yetkilerini düzenleyen 4. maddeden İTK'nun görev ve yetkisi de 4857 sayılı İş yasasının 91. Ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası'nın 24. Maddesinden kaynaklanmaktadır.

III. SORUMLULUKLAR

1. İŞVEREN

4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre TKİ aynı sahada kendi nam ve hesabına işçi çalıştırdığı ve üretim yaptığı için Soma A.Ş. İle arasındaki ilişki ASIL İŞVEREN-ALT İŞVEREN ilişkisidir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesine göre asıl işveren TKİ ve alt işveren Soma A.Ş. mütessesilen sorumludur.

6331 Sayılı Kanunun 4. maddesine göre iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak işverenin sorumluluğundadır.

İşverenin uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alması sorumluluklarını ortadan kaldırmaz .

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri işverenin sorumluluklarını etkilemez.

2. ETKB / MİGEM

3213 sayılı Maden Kanununda; madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, bulunduğu yerin mülkiyeti ile ilgili olmadığı hükme bağlanmıştır. Devletin hüküm ve

tasarrufu altındaki madenlerde, işletmeye elverişli ekonomik bir cevherin bulunması durumunda ruhsatların verilmesi, denetimi, projelerinin incelenmesi ile ilgili madencilik faaliyetleri ETKB adına Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

MİGEM'in görevleri arasında «Faaliyetlerin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek,» hükmü bulunmaktadır.

MİGEM, madencilik faaliyetlerinin aşamalarında görevlendirilecek teknik nezaretçi, daimi nezaretçi, teknik elemanlar, mühendisler ve diğer ilgili profesyonellerin nitelikleri, atama ve çalışma usulleri ve görevleri ile ilgili yaptırımlar uygulama yetkisine sahiptir.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 24. ve 29. Maddeleri, Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 25. ve 34. Maddeleri madencilik alanında işçi sağlığı ve iş güvenliği hükümlerinin neler olduğu ve nasıl uygulanacağını düzenlemektedir.

Maden Kanunu ve bu kanuna göre çıkarılmış olan mevzuatın uygulaması MİGEM tarafından yürütülmektedir.

3. ÇSGB/İSGGM-İTK

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görevleri 3146 sayılı kanunla düzenlenmekte olup kanunun Bakanlığın görevleri başlıklı ikinci maddesinin g fıkrası “iş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin uygulanmasını izlemek” h fıkrası ise “çalışma hayatını denetlemek” şeklindedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün görevleri incelendiğinde öncelikli görevinin ülke genelinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi için gerekli olan mevzuatı oluşturmak ve denetim için gerekli olan önerilerde bulunmak, çalışmalar yapmak ve kişisel koruyucu donanımlar ile ilgili olarak denetimi yapmak olduğu açıkça görülmektedir.

Ancak genelde ülkemizde meydana gelen iş kazaları özelde ise Soma faciası değerlendirildiğinde genel müdürlüğün yapmış olduğu mevzuat çalışmalarının iflas ettiği ortaya çıkmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 91 inci maddesinde «Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikle teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılır.» denilmektedir.

DENETİMDE ETKB-ÇSGB DEĞERLENDİRMESİ

Her iki kurum da farklı kanunlarla kurulmuştur.

Her iki kurumun da maden ocaklarında denetim yetkisi vardır.

Her iki kurumun mevzuatında da işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında hangi hususlara bakacağı mevcuttur.

Faciyanın nedenleri kesin olarak belirlendikten sonra kurumların sorumlulukları ortaya çıkacaktır.

4. SENDİKALAR

Sendikaları görevi sadece işyerinde imzalanmış olan TİS hükümlerini takip etmekle sınırlı değildir.

Sendikalar çalışma yaşamını ilgilendiren tüm mevzuatın işyerinde uygulanmasını izlemek ve takip etmekle de görevlidir.

Ülkemizde bugüne kadar işçi sağlığı ve iş güvenliği gerekçe gösterilerek GREV yapılmamıştır.

5. EĞİTİM SİSTEMİ

5.1. ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ

Üniversite eğitimi en üst seviyede yapılan akademik bir eğitim olup siyasi iktidarların daima kontrolü altında tutmak istedikleri bir eğitimidir. 1980 sonrası uygulananyüksek öğrenim programları sürekli sorunlu olmuştur. Özellikle AB uyum süreci sonrasında alt yapısı, akademik kadrosu olmadan onlarca üniversite açılmış ve son 10 yılda yüzü geçmiştir.

Üniversite eğitimi maden mühendisliği eğitiminde gereğinden fazla bölüm açılmasına neden olmuştur. ABD, Türkiyenin 5 katı maden üretimi yapmasına karşın bizim beşte birimiz oranında 150 civarında maden mühendisi yetiştirmektedir. Yani Türkiye ABD'de 25 kat daha fazla maden mühendisi yetiştirmektedir. Bu da maden mühendisinin başarısının düşmesine neden olmaktadır.

Ayrıca mühendislik eğitiminde staj sorunu kanayan bir yara olarak devam etmektedir.

5.2. MESLEKİ EĞİTİM

Mesleki eğitimler Milli Eğitim Bakanlığı, Hayatboyu Öğrenim Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen mevzuat hükümleri gereği yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenmektedir. Ancak 5 yıldır uygulamada olan mevzuat ile ilgili olarak hala uygulama birliği sağlanamamıştır. Ayrıca bu konuda da İş Güvenliği uzmanlığı eğitimlerinde olduğu gibi eğitim piyasalaştırılmıştır.

Onlarca yetkilendirilmiş firma eğitim düzenlemeden sertifika dağıtmaktadır. Böylece işverenlerin vakitleri ve hukuksal sorumlulukları güvenceye alınmıştır.

Maden işçisi eğitim ve beceri bakımından malesefki en alt seviyede olup çaresizliğinden dolayı yeraltına girerek ölümlerle burun buruna çalışmak zorundadır. Bu seviyedeki işçilerin 40 saatlik bir eğitim modülü ile yetiştirilmesi nasıl mümkün oluyor anlamakta zorlanmaktayız.

5.3. İ.S.İ.G. EĞİTİMİ

Ülkemizde işçi sağlığı ve güvenliği 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği kanunu ile ilgili yönetmeliklerinde düzenlenmektedir. Ancak düzenleme şekli ve detayları bir yasak savmaktan öte çalışanlarının sağlığını ve güvenliğini sağlamaktan öte işverenlerin çalışma saatlerini ve hukuki haklarını korumayı amaçlamıştır.

Eğitim süresi risk gruplarına göre 8-12 ve 16 saat arasında değişmekte olup madencilik alanında 16 saattir.

Özetle 40 saat mesleki 16 saatte İSG eğitimi olmak üzere toplam 56 saatlik bir eğitim ile maden işçisi olunmaktadır.

Almanya'da ise madene ziyaretçi olarak girebilmek için 80 saatlik bir eğitim alma zorunluluğu vardır.

6. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

İnsanların en temel hakları insanca yaşama hakkı ile sağlıklı ve güvenli bir çalışma hakkı olup insanlık için en temel ve demokratik haklardır. Eğer bir ülkede insanca ve sağlıklı bir çalışma hakkı yok ise o ülke de iş kazaları ve meslek hastalıkları had safhada ise o ülkede demokrasiden ve insan haklarından bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenle işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunu, iş kazaları ve meslek hastalıkları sorunu bir demokrasi sorunudur.

Demokrasinin unsurları olan STK'lar İSG alanında görevlerini yerine getirmeyen siyasi iktidarları bu konuda gerekli ve yeterli muhalefeti gerçekleştiremedikleri için görevlerini yerine getirememişlerdir. Bu nedenle işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında STK'lar toplumsal sorumluluklarının ve görevlerinin gereğini yapamamışlardır.

IV. ÖNERİLER

Soma faciasının bir milat olması için Odamız üyeleri tarafından oluşturulan ve tüm sektör ile toplum tarafından da kabul gören önerilerimiz madde başlıkları halinde verilmiştir.

- Havzanın özel koşulları dikkate alınarak havza ile ilgili özel işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri alınmalıdır.
- Havza madenciliği ve ölçek ekonomisi yaşama geçirilmelidir.
- Üretim zorlamasına engel olunmalıdır.

- Maden mühendisliği eğitimi yeniden ele alınmalı, kontenjanlar düşürülmeli, alt yapı ve kadro eksikliği olan bölümler kapatılmalıdır.
- Mühendislik eğitiminin de “Staj Kanunu” günün koşullarına uygun olarak çıkarılmalıdır.
- İşçilerin mesleki ve iş güvenliği eğitimleri yeniden ele alınmalı sektörün sorunlarına çözüm olacak şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
- Çalışanların sendikalı olması özendirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- ILO Sözleşmeleri imzalanmalı ve yaşama geçirilmelidir.
- Teknik Nezaretçinin ve İş Güvenliği Uzmanının ücretini işverenden alması engellenmeli, mesleki bağımsızlıkları güvence altına alınmalıdır.
- Madencilik, mühendisliğin bilim ve tekniğinden uzaklaştıran ve mühendisi işverenin insafına bırakan yanlış madencilik politikalarından derhal vazgeçilmelidir.
- Meslek Odaları, Sendikalar ve Üniversitelerin de katılımıyla madencilik sorunlarına çözüm getirebilen ve uygulanabilirliği sağlanabilen yeni bir “Maden Kanunu” ve “İşçi sağlığı ve İş Güvenliği Kanunu” düzenlenmelidir.
- ETKB ve ÇSGB denetim teşkilatları arasındaki yetki ve sorumluluk kargaşası giderilerek güçlü ve etkin bir denetim teşkilatı kurulmalıdır.
- Özelleştirmeler durdurulmalıdır.
- Taşeronlaşma ve rödevans kaldırılmalıdır.
- Maden İş Kanunu çıkarılmalıdır.
- Madencilik Bakanlığı’nın kurulmalıdır.
- Ülkemizde Demokrasinin tüm kurum ve kuruluşları ile yaşama geçirilmesi için gerekli çalışmalar yürütülmelidir.